

Možnost 84

© Sh 1987, 1989, 2004

„ .. přišel jsem na to sám ..“

Milí přátelé,

připravil jsem pro vás reedici několika intimních textů, které vznikly v druhé polovině osmdesátých let. Jsou pro mě návratem, a zpřítomněním toho, co bylo jistým způsobem překryto dobou po r. 1989, dobou intenzivního aktivního zapojení se do věcí světa.

Časopis Možnost vycházel formou „samizdatu“ od r. 1980, jeho podoba a náplň se postupně proměňovala. První čísla byla opisována jen jednou (bylo zhotoveno 12 exemplářů od jednoho čísla), později bylo vydáváno 24 exemplářů ve dvou opisech. Možnost pouze kolovala, byla půjčována, po dlouhou dobu nikdo žádný exemplář časopisu nebyl někomu „darován“, díky rozsáhlým kontaktům v řadě míst tak byl zajištěn relativně velký okruh čtenářů. Teprve po polovině osmdesátých let byla starší čísla deponována na různých místech jako samostatné archivy a přebytečná stará čísla za symbolickou cenu 4 Kčs prodávána spolu s další samizdatovou a nedostatkovou literaturou v bytovém předvánočním antikvariátu.

Prázdninový deník vyšel v létě 1987 jako samostatné číslo (příloha) časopisu Možnost 40/6 v počtu 36 výtisků (tři opisy). Později, na konci osmdesátých let, byl zhotoven ještě jeden opis, shodně upravený v možnostním formátu 19,5 x 20,5 cm. Všechny exempláře jsou svázané v oranžovém vázacím plátně; dotisk byl vynucen tím, že toto číslo Možnosti se „nevracelo“, část čtenářů ho z nějakého důvodu „pustila dál“ do okruhů které zpravidla samizdaty nedostávaly. O cestách desítek exemplářů čtenářskou obcí na konci osmdesátých let je tedy možné se jen dohadovat.

Velká většina čtenářů přitom vůbec nereagovala na to, že jde o mírně stylizovanou autobiografii léta roku 1968. Nečekaně silný ohlas (který si tentokrát redakce nemusela zajišťovat sama) reagoval na poetický náboj tohotonezvyklého útvaru.

Prázdninový deník je zde uveřejněn prakticky jen s nejnútnejší jazykovou korekturou.

Deník průzračného nebe vyšel napočátku r. 1989 jako samostatné číslo (příloha) časopisu Možnost č. 54 v počtu 24 výtisků. Je uveřejněn s několika drobnými autorskými úpravami.

Deník přímé řeči vyšel na konci léta 1989 v časopisu Možnost č. 56 v počtu 24 výtisků, ale několik z nich již zůstalo nesvázáno a nebylo distribuováno. Obě tato čísla díky změněným společenským podmínkám četl již jen k omezený okruhu čtenářů.

Z časopisu Možnost a tedy také z deníků bylo několikrát čteno v rámci večerů Pant klubu, zejména když bylo třeba nahradit nějaký nerealizovaný program. Tato reedice je první, která je autorovi známa.

Praha, listopad 2004

Prázdninový deník

© Sh 1987

Skončilo školní vyučování, já se ještě ve snách potácel mezi rozpálenými bloky sídliště, a jako z dálky, zvuky nesené vodou, všechen ten ruch před školou, chaotický pohyb, rejdní prvněáků i statečné kymácení se výrostků z devítky, tolik na nich bylo znát, jak jsou velcí .. Všechnen ten pohyb připomínal nejspíš hladinu bazénu, rozdivočelou, bláznivě a nevyzpytatelně poskakující.

Vor změnil těžiště, klesal pod váhou těl, studené rozvířené proudy, nakláněl se a za chvíli jsem se octl až dole, propadal jsem tuhou obepínající plností vody až se moje nohy dotkly hebkého, chladivého bahna na dně. Skrčil jsem se trochu štitivě, zasáhnout těmi doteky a znovu vyrazil ke vzdálené hladině.

Nebylo to dlouho, co jsem napsal první román. Vesmírem se v něm řítila kosmická loď - a když taková loď, pak se nutně musí řídit, psal jsem svůj román jako hold vzrušujícímu ději, hold vysněným zápletkám a všem dobrodružným knihám které nemusejí mít hlavu a patu. Loď se řítila, kosmonauti bojovali s překážkami na podivné planetě .. Bylo to vyčerpávající.

To už se na mě, pokročilého spisovatele, nehodí, psát román tak, že si pokračování vždy znovu a znovu cucám z prstu. Napíšu klukovský román o prázdninách, o obyčejných prázdninách bez přikrašlování. Všechno si připravím, promyslím předem. Prázdniny mají 62 dní, mám tedy stejně tolik kapitol, rybník, les, hráz s vrbovými keři, bažinu, mokřadní louky zarostlé ostřicí ..

Po polní cestě zarostlé travnatými drny, uježděnými ve dvou pruzích téměř na hlinu, přijíždí motorka s loďkou. Jakoby skutečně plavala v té trávě, její dobře známý vrčivý zvuk bude něčím, co orámuje celé prázdniny. Na ní přijíždí táta z práce, a my mu utíkáme naproti, aby nás kousek svezl, abychom měli podíl na tom triumfální návratu.

Kolik mi mohlo být? Jedenáct? Dvanáct? Pletou se mi všechny ty vzpomínky, kdy jsme v teplých dnech celé hodiny strávili ve vodě, na voru, dny, kdy nás maminka honila s modrými rty na chvíli do tepla prohřáté osušky, dny, kdy jsme běželi, těla promáčená jako bělice, stezkou podle rybníka k chatám, abychom uchvátili do každé ruky boubelatou řevničovskou housku s máslem

Den po dni. Klukovský prázdninový deník. Dny, ve kterých prší, čvachtáme se v gumovkách mezi chatami, dny, kdy se v teplácích a košilích vydáváme na výpravy do bažin, rozpálené dny u vody. Všechno napíšu, nic mi neuteče, říkal jsem si a nevšiml si, že v pozadí té cesty, polní cesty po které přijížděla motorka, se proti nebi rýsují prázdné dráty chmelnic. Nepřipadalo mi divné, že se večery sklánějí jen do šediva.

Žuch. Temná olejovitá plocha pode mnou vybuchla, vztekla chňapla po odvážném těle. Přitiskl jsem se k drsné kůře stromu. Zdálo se mi, že dole u hráze je kmen tenký, tenoulinký, co nevidět se se mnou z té ohromné výšky sklopí, přikryje mě do svého ponurého stínu .. Slezl jsem o dvě větve níž a skočil.

Aby čtenář dobře rozuměl: takové prázdniny na chatě je něco zcela jiného než třeba skautský tábor. Vlezu na stráň a dívám se na osadu. Slezu dolů, jdu po hrázi a vím kde jsem. Žádné noční stráže, bojové hry, soutěže. Tady se toho zdaleka tolik neděje. Ale není čeho litovat: jsem pokročilý spisovatel a nepíšu nějaký dobrodružný román.

Napíšu román bez zápletek, bez děje, jen dny se tu budou střídat, román o ránech kdy slunce budí škvírami v okenicích a v prouzcích víří svítivá zrníčka prachu; román o teple pod dekou a chladivé vlhké hlíně která se tak měkce podává chodidlu když se jdu za chatu vyčurat. Dobré ráno, ještě celý zmuchlaný se divím světu.

Seděli jsme na břehu bažiny a házeli šišky. Plp. Hladina pokrytá bublinami žabince, vyhřezlá, svrabovitá. Ani se nepohnula. Jen ohlodané pařezy, vybělené kosti větví, napůl živé vrbové keře, suché duby pelichající cáry plesnivé kůry .. „V rybářských holínkách by to šlo“ „Hladina je vysoko ..“ .. Seděli jsme na břehu bažiny a házeli šišky na pařezy.

Samozřejmě jsem nechtěl škrtnout děj. Běhal jsem a hrál večer na schovku, stavěl v zákoutí lesa s ostatními bunkr .. měl jsem ruce plné pichlavé drsnosti tenkých smrkových kmínků .. Snad jsem až příliš cítil železo na konci topůrka, dotek kovu, rána se svezla po hlavičce hřebíku jak stromek zapružil .. Objevil jsem, že děj je klíčem k dotekům.

Motorka s loďkou, kola obalená blátem jak se probíjela kolem chmelnic, zahrčela osadou a rozehnala mraky, bylo po dešti, maminka dávala kouřící knedlíky na talíř „Nechte to tatínkovi, už jste jedli ..“ durdí se. „Nechte ho v klidu najíst ..“ S horkými sousty v pusách běžíme připravit člun: jde se na vodu!

Jsou dny ukřičené a ulítané, jsou dny mihotavé, jsou dny ospalé. Jsou pracovitě dny, kdy se skláníme nad hrníčkem s borůvkami, jsou dny, které neutíkají, jak kopeme do prachu cesty mezi chatami. „Pojďme do bažin“ „Pojte se schovat v kukuřici“ „Já jdu do lesa, do Slunečňáku“ „Tam jsou hadi“ „No a?“ „Ale ne abys to řek našim ..“

Ale čtenář nebude znát nakloněné stromy u stavidla, napadlo mě, nesedí se mnou na stráni. Neviděl nikdy bažiny, ten zatopený kout lesa, nebyl na borůvkách V jamách po bombardování, neví nic o tom, kde se říká Na kolotoči a kde Věrouš zapálil dýmovnici. Jak mohu psát o těchto místech, mohu vůbec přiblížit dny mého léta?

Dívali jsme se přes sklo verandy, kvarteto zůstalo ležet na stole. Vějíře kapek rozšvihaly hladinu, za každým dotekem jakoby vztekly prskla. Až vyskočily bubliny. Pak déšť zhoustl, hladina zbělela a pokryla se jemnou tříští. „Zase se přes bažiny nedostaneme“ Všechno se otrásalo jak se nebe roztrhlo. „Aby hrom do toho ..“ Ostřice a rákosí se tak sehnutě, těžce skláněly.

Jak to, že jsem na to dřív nepomyslel? S večerním uklidněním a skřehotáním žab začal nad osadou stoupat proužek kouře, prašná cesta je čistě vymetena klestím .. „V záři táboráků v ohni rudém, spálíme svůj žár a šťastni budem ..“ Nerozumím příliš tomu, co dospělí zpívají ale je vůbec čemu rozumět? Ze žhnoucích polen se odlupují svítivé šupiny.

Samozřejmě že jsem stál o to stát se hrdinou tohoto románu, ne že ne. Představoval jsem si, že najdeme schůdnou cestu přes bažiny a ta nás zachrání před pronásledovateli. Snad jsem podvědomě cítil, že místo, které známe, kterého se dotýkáme, ke kterému jsme pozorní .. že toto místo nás chrání a uchrání před tím, co přijde zvenčí.

Deset dvacet třicet, narodil se Fricek, Fricková šla pro vodu, táhla Fricka za nohu. „Pykáš!“ .. Za co? napadá mě s odstupem téměř dvaceti let. „Když je dnes člověku třicet, ví, že se narodil Fricek ..“ parafrázuji Bondyho. Jenže tenkrát mi nebylo třicet ani dvacet. Přitiskl jsem čelo na březovou kůru: „před pikolou za pikolou nikdo nesmí stát ..“

Tři týdny utečou u rybníka jako voda. Ráno na kolech do vesnice na nákup, tašky na zádech plné housek a na řidítkách bandičky s mlékem .. oběd už voní a nenechá nás příliš se vzdálit od středu světa na stole. To všechno také znamená umýt nádobí, předtím přinést vodu ze studny .. V bujných nohách už to cuká: „jdeme skákat z můstku!“

Kdysi měla hráz rybník jen po jedné straně, pod hrází jsme si hráli, velký rybník začínal kdesi daleko. Jednou jsem si při hře klekl a pak plakal, že mám mokré koleno. To voda začala stoupat. Ale musil jsem být hodně malé dítě, dnes jsem si koleno rozbil a brečel jsem jen chvíličku. Hráz už dlouho vede mezi dvěma rybníky.

Nevím, kolik mi bylo let, ale měl jsem sklon ke vzpomínání. Z jedné strany jsem zapudil kosmonauty a řítící se kosmické lodě, a z druhé strany se mi sem tlačí rozbředlá sentimentální kaše. Jako bych si už léta stýskal po tom, že dlouhé válcové odměrky na mléko, pověšené na konvích už jsou jen vzpomínkou, že je spousta toho, co se nevrátí.

Vítr se obrátil, zanesl celý kout pod hrází jehličím, listím, klacky, žabincem, všelijakými cucky; metra a metry toho nánosu zakryly hladinu, vlny, které běží po rybníce se zde tlumí do houpání a pohupování. Ale většinou fouká vítr obráceně, od vsi, Na patě vlny bijí do obnažených kořenů stromů, vyplavují z nich písek a ukusují břehů, takové divné místo.

Z lesa jsme vozili suché modřínové suky, těmi maminka nejraději topila. Někdy na nich byly ještě tenké větvičky plné pupínek a malinkých zčernalých šišek. Špalek byl ze strany, kde je táta sekal, celý uhlodaný, omletý. Táta vlastně klacky nejprve nasekl a pak přes hranu přerazil, proto nemohl mít špalek jen roztlučenou prohlubeň uvnitř, jako když se dříví štípe.

Nechali jsme se unášet k přeřadu, voda jako sklo. Těžké, nakloněné vrby, betonové bloky pokryté řabincem a mechem. Prázdnost pod nimi tísnivě dýchá vlhkem, řev padající vody sem tak divně nepatří .. pomalu se pohybujeme. A teď si připadám jako na střeše a se závratí se křečovitě držím pádel: je vidět, jak se hladina mezi betony srašřuje, prohýbá a kroutí.

Když přeřelo, seřly se všechny děti na verandě některé opuřřené chaty, rodiče to mlčky tolerovali, tenkrát ještě nebylo v módě stříkat sprejem na zdi IRON MADEIN. Ale přeřce: od starřích kluků jsem tam poprvé zaslechl knedlíkovou angličřtinu, rádio laksmberk, bítls. Ó je je je je. Ticho samotu protínalo a holky se dohadovaly, zda je lepší Matuřka nebo Gott. Moc jsem tomu nerozuměl ale uchovával v paměti.

Sousedovi káceli břizu a padla jim na střeřchu, sem tam přeřel někdo domů s bouli nebo nateklý od řihadel, osada nebyla tak bez pohybu, jak se zdálo. Hrál jsem si s jemným prachem cesty mezi prsty nohou, s vyhrátým jemným prachem a díval se jak holky na konci osady hrají vybíjenou. Míč se odrazil a vysokým obloukem letěl přeř plot, ozval se cinkot skla.

Plavali jsme přes rybník, všiml jsem si, že písčná čára protějšího břehu není z vody vidět. „Země je kulatá“, křičel jsem a plival vodu. Oslizlé vlásky lakušníku nebo i ostré vroubky rdestu nám přejely po břiše či nohách, zvláštní doteky. Nerad jsem plaval k padlým stromům nebo k neznámému břehu: kdoví, co se pod vodou může skrývat.

Táta krájí sádlo, na plotně to škvíří a praská, jak maminka obrací škvarky ode dna. Ujídáme je ještě teplé: “Mami, dej nám trochu na misku vystydnout do sklípku ..“ těšíme se na chleby posypané cibulí. Zítra budete mít placky a bramboračku“ říká maminka a v temném koutě u kamen svítí její bílá zástěra.

Ležel jsem ve člunu a ve stínu vlastní hlavy se díval pod hladinu. Šmouhy trav, tečky žabího vlasu. Vítr mne hnál k mělčině, mihotavá hra světél na dně, hejna malých rybek nevyzpytatelně měnících směr pohybu. Larvy, potápníci, ulitky vodních mlžů .. Vlny tiše šplouchaly o drn ostřice, kosatce už odkvetly a pod trsem listí visí brčálové zelené palice se třemi řadami tabletkovitých, slisovaných semen

Vylezl jsem na strom a díval se na matnou plochu bažin zvrchu, jakoby odtud byla bližší, jakoby odtud byly ještě znát dávné srnčí stezky, zatopená studánka, padlé kmeny, které pomalu polyká bahno .. Skrze bukové listí jsem viděl i na suché stromy ostrova, hladinu rybníka. Tady bude můj královský trůn, na té stříbrné, hladké kůře. Tohle místo nikomu neprozradím.

Napadlo mě, že bych mohl napsat povídku o tom, co všechno vidím ze svého trůnu. Vždyť přeci na román je času dost, motorka stojí za chatou, táta má dovolenou a opravuje cosi na okenici. Obhlížím svoje království: Kde začít? snad u toho štíhlého suchého stromu který stojí ve vodě daleko od břehu jako ohromné sluneční hodiny. Má nejvyšší čas.

Je za mnou půlka prázdnin a ještě jsem si toho nevšiml Motorka po dlouhé době zavrčela na cestě za chatami a naše zraky se upřely tam, kde nad kopec vyčnívaly dráty chmelnic obtočené zelenými šlahouny. „Jedéé“ .. Utíkali jsme naproti, ale dnes jsme to nestihli, motorka zabočila k chatě a my se vrhli na tašky v loďce a všechno to lákavé, co slibovaly.

Buch buch buch, rozběhl jsem se po prkenném můstku a skočil, někde za sebou jsem nechal zavírající se hladinu, které mi olízla paty a lýtka, zlehka jsem se rukama odstrčil, ochránil tvář. Dno zde bylo polopísčité, udusané. A zase nahoru po žebříku, čůrky vody stékají z vlasů, po břicho a po zádech stékají do plavek. Pustil jsem do nich gumou vzduch, aby nepřiléhaly.

Milý Vokoune, hodně na tebe myslím, na tvého Foglara a Hochy od Bobří řeky. Nic mi to tenkrát neříkalo, nebo jsem je ani neznal. Co jsem četl byl Arthur Ramsone, ale žil jsem něco jiného, čínorodost může být zajímavá, ale už tenkrát jsem tušil, že člověk si vystačí s málem. Neměli jsme žádné klukovské vzory, myslím, že nám stačili dospělí.

Vor nám odplaval až Na patu. Zapomněli jsme ho připíchnout bidlem a vítr pomalu odtlačil tu obludu přes rybník. Dva velké dubové žlaby, ohlodané a slizké, spojené vedle sebe, zbytky prastarého stavidla. Když jsme bojovali o krále, potápěl se pod vahou těl, obracel, shazoval nás, tupý vorvaní čumák pak vyjel na hladinu s funěním, jak ze sebe setřásal tu tíhu vody a bublin.

Dobře jsme poznali, že něco není v pořádku, slunce se sklánělo a maminka chodila nervózní kolem plotny. Tentokrát vyskočila při zvuku motorky stejně jako my. Táta přehodil nohu přes sedlo, trochu unavenější než jindy: „Zlobila mě rozeta“. Až teď jsem si všiml, jak černý je řetěz vedoucí do nitra motorky a toho velkého kola, do kterého zapadal. Tak tajemné slovo. Rozeta.

Večery se zklidňovaly v temných zeleních, rituálem čištění cylindrů petrolejek, rozžihaly své plamínky za okny chat. Míč už se proti nebi dal jen tušit, procházeli jsme osadou. Sem patří i rybíz a sladké angrešty za ploty sousedů, načervenalé jahody, trhané v chvatu. A nyní, s podvečerní tmou uzrála letní jablka, příjemně chladila pod teplákovou bundou když jsme s lupem utíkali do pole.

Žáby pomalu přestávaly kuňkat. Ale co je to vlastně kuňkání? Kuňká jedna žába. Celý rybník žab vyje, kolísavý táhlý zvuk se slévá a spolu s komářím vířením vytváří teprve tu zvláštní atmosféru večerního rybníka. Žáby ovšem také kvákají. To jsou ostré zvuky, za nimiž se marně ohlížíme do nehybné hladiny, to jsou ty trnouce okamžiky, při nichž si uvědomujeme, že žáby přestávají kuňkat.

Dlouhou hůl v ruce píchali jsme do té půlmetrové hlubiny, zkoušeli houpající se drny, hledali oporu nohou u zkostnatělých pařezů .. a drny se potápěly, bažina na nás dýchala tisícem hlučně unikajících smrdutých vzdechů, studeně svírala naše holínky jakoby to byly vnitřnosti. A nenechala nám žádného trvalého vítězství, po třetí se už na stejné místo nedalo šlápnout.

Za chatami slyším nějaké nezvyklé hlasy, ruch. „Jdou střílet!“ Lovci se rozestaví po hrázi a u břehů, rozmazlený pes nadělá trochu hluku v rákosí a hejno se zvedne .. Taháme se o kouřící patrony a brní nás v uších, až mnohem později se vybaví něco jiného: okamžik, ve kterém se pružný let kachny změni v pád, to tupé žuchnutí o hladinu a divně vroubkovaný zobák, tak svítivě čistý ..

Když se trochu ochladí, rybník dokáže být pěkně osiřelý. Přitom mezi mraky pozlátkově zasvitne slunce, na březích ani noha, jen kačeny a lysky, zimomřivě zabalené do svého peří se kolébají na hladině .. zní to cize. To že je rybník který mi tolikrát hladil kůži? To že je voda, o kterou jsem se dokázal rukama i nohama opřít, hrát si s ní?

Jak vlastně svůj román zakončím, ptal jsem se sám sebe, neměl bych si konec napsat napřed? Jak přijdu mezi hranaté bloky sídliště, budu hledat společnou řeč s těmi, které jsem dlouho neviděl .. Plácek před školou, hučení bazánu .. Prvňáci s rodiči váhavě pokukují a ti habáni z devítky tu chybí .. Zatím ne. Ještě je dost času.

Ale už jsem si toho všiml. Skrze chmelnice není vidět, štoky se zakulatily a obalily šišticemi, nad cestou, kudy projíždí důvěrně známá motorka teď trčí chmelnice jako cosi hrozivého, je půlka srpna a na trávě ráno rosa. Večery jsou plné hvězd a vycházejícího měsíce; „Tak tohle je Velký vůz ..“

Táhnu z lesa smrkovou soušku a na ní přihozené větve, chrundu. V půli hráze vím, že jsem si naložil moc, součky se mi zarývají do dlaní .. Ty jsi mezek, říká táta, sekáme dříví na oheň. Mlčím.

Kdo ví, co všechno ohrožuje můj román.

Motorka zavrčela nad osadou a zahrnula za chatu, maminka dává kouřící knedlíky na talíř. „Nechte to tatínkovi, už jste jedli ..“ durdí se, „nechte ho v klidu najíst ..“

„Už začali česat“ říká táta, zatímco nám rajská teče po bradách .. A venku se pak koutkem oka, nechtěně přesvědčujeme, že první štoky spadly.

Jdu podle rybníka a bezmyšlenkovitě usekávám těžké palice pcháčů. Vítr se na vodě předvádí, rozčeří hladinu na jednom místě a žene pak drobné vlnky jako kroutící se šmouhu přes to jinak čisté zrcadlo, na chvíli utichá a pak znovu začíná svou hru. Ale ještě to není podzim, Na patě blesklo nad vodou nějaké tělo, z dálky je slyšet hladinou zkreslený křik a smích.

--

Nezapřu to, je mi třicet. Tenkrát jsem svůj román nedopsal. Deset dvacet třicet já, deset dvacet třicet já, odříkávám si v duchu a opírám čelo o rozpraskanou břizu na konci osady. Co se stalo, že jsem tenkrát opustil své místo na stráni? Co to vtrhlo do světa, který jsem měl jako na dlani?

Po polní cestě nad chatami zavrčela motorka, nějak divně. Dospělí seděli u rádia a nervozně mluvili, krčili rameny s těžkými hlavami. Pochopil jsem že se něco stalo, že se něco nečekaně změnilo. Mnozí lidé z osady odjeli za svým i blízkými, a ti co neodjelo byli stejně myšlenkami někde jinde. Probírali jsme to s klukama ale na nic jsme nepřišli.

Kopal jsem do prachu cesty, gumová špička kecek, maminka zatím balila na odjezd. Dráty chmelnic se rozkmitaly, švihly vztekem a zabzučely, jak padaly poslední štoky. Obrátil jsem se zpátky, přišel jsem na to sám. Je pozdě na román. Přeběhl jsem hráz a utíkal ještě hodit pár šišek do bažin, pozdrav dávno vyběleným pařezům a větvím.

Deník průzračného nebe

© Sh 1989

Moje milá, chtěl jsem napsat „deník mého hledání“ ale uvědomil jsem si, jak bych se tě mohl dotknout, zasáhnout tě. Snad jediný způsob, jak se toho zhostit, je přitáhnout si tě k sobě od počátku; mít tě u sebe už od večírku na rozloučenou s devítiletkou, od toho divného jara, kdy jsem cítil, že je se mnou strkáno.

Dělal jsem řidičák na fichtla, pincka, písta - a přitom jsem měl jen koží dech po dědovi, i s kozím hrudníkem malé bandy a rámem kola jen mírně potaženým kůží bez masa. Zkoušel jsem jezdit po poli, vítr mi nadouval bundu radostí z bezpracného pohybu .. Do kopce jsem ale tak jako tak musel šlapat, a vzít tě na nosič?

V autoškole byly rámy židí z jednoho kusu ocelové trubky, dobře se na nich houpalo, ale nýty přidržující opěradlo byly dávno ulámány a nahrazeny šrouby; já si o trčící závit natrhl kalhoty, pěkné kalhoty přímo na stehně, kde byla díra, byť zašitá, na první pohled vidět.

Cítil jsem, že je se mnou strkáno, a vůbec ne tam, kam bych chtěl, ale bylo mi to tak zvláště jedno. Nijak výrazně jsem se nevzpíral, pouze čas od času s udivením zjistil, že jsem jednal, zaujal nějaký postoj, udělal něco nečekaného. Smysl těch jednotlivostí mi ale dlouho zůstával skryt.

Začalo to vlastně tím, že jsme jezdili na kolech na Ameriku, řítili jsme se jako blázni k Úhonicům a řvali: „ .. nežeňme se, nežeňme se hop héééj .. A vítě nám bral slova od úst, zůstávala rozvěšena na zaprášených stromech podél silnic, dvojznačná a bezstarostná jako rudě vybarvené třešně za uchem, o nichž jsme nevědomky snili.

„Jak jasně žhnou, tam hvězdy tmou, v Texasu zemi rodné, nad prérií se nebe skví, v Texasu zemi rodné ..“ Učitel těsně před důchodem odložil housle a dirigoval třídu, z poloviny mutující. Tvářili jsme se: hrál to jako „Náchodský zámeček“ .. Nám někde uvnitř pikovala banja, nechápali jsme vůbec, proč během roku sebrali učebnice hudebky.

Kaše zůstane horká, dokud se chodí okolo. Je třeba ji lžící začít po obvodu odkrajoval, obírat, shrnovat tenké vrstvičky tam, kde matný, zaschlý povrch byl rozrušen. Do horké kaše nejde radikálně vkročit, nabrat plnou kůrčičkou lžící: já to od počátku dělal a kaše zůstávala k nespoknutí. Holky mě trápily.

Pečlivě opracované opukové kvádríky, ozdobné klenby oken, prolamování zdí. Rozmáčení zbytky krepových fábůrů po oslavě čarodějnic. Průčelí jako staré nádrazí a přitom okolo jezdí jen místní kluci: že se s tím tenkrát tak dělali. Obcházel jsem pivovar na jedné ze svých prvních cest, ranec na zádech pečlivě sbalený jak opukový kvádrík.

Zastavil jsem se a nemohl se obrátit, zdálo se mi, že svět je zbytečně rozlehlý, od jednoho místa k druhému je tak marně daleko .. Připadalo mi obtížné nést svoji váhu bezútěšností mezi, i čas jsem cítil rozdělen na chvíle bezmezně od sebe vzdálené, nepřekonatelně oddělené ..

Moje milá, tolik nevidomosti, tolikrát jsem věděl, že ještě douho budu jen tápat, tolikrát se moje naděje rozplynuly. Sbírali jsme na haldě hrubě krystalizované křemeny s chomáčky kyzů, rozbíjeli čočky konkrecí, seškrabávali síru a salmiak z průduchů, jimiž halda dýchala. Halda hrála, dýchala. Někde uvnitř hořela.

Vydali jsme se na turistický pochod. Do centra města jsme jeli autobudem a vyšli směrem k domovu, ale minuli jsme důvěrně známá místa a šli a šli, prohlubujícími se údolími až k řece, po stezkách pod stráněmi, pak vyškrabat nahoru do kopců, celé tělo nás bolelo když jsme šli okolo domova zpět k zastávce.

Víckrát jsem na takový pochod nešel, od té doby jsem ale rozuměl mapě, severu, za který byla připíchnuta na zeď, a té tíze jihu dole. Až po mnoha letech se mi do ruky dostaly mapy, které mají MERIDIES nahoře a SEPTENTRIO dole. Ta cizí slova otrásla mou orientací, ukázalo se, že to, co jsem viděl jako kořeny, může být také obrazem koruny.

V plandavých montérkách v pase stažených tkalounem, jednotnou modrou kšiltovku na hlavě - nepřipadal jsem si v nástupu nejlíp. Ostříhat jsem se, nevím proč, odmítl a hled se mi posmívali že se to ubrousí, že se chci lišit, vybočovat. Kdybych byl dítě, asi bych plakal, ale nějak jsem věděl že to bude na lokty a na vytrvalost.

Ten vpředu se snažil, asi to bylo k něčemu potřebné, ale moje myšlenky směřovaly ven z okna, bloudily po šupinatých kmenech. Jakby na mne volaly pryskyřicí kanoucí z tisíců rýh a vrypů. Pak jsem stál, ruce opřené o lak lavice, cítil jsem na hladině své jistoty vír studu a zmatku, zpomalený jako utrpení zimního spánku.

Hrál jsem na kytaru, vytloukal do ní doteky blízkosti ve kterých na sebe vše navazuje bez mezer. Svět mi vzdoroval, namyšleně jsem se mu chtěl vnutit, chtěl jsem, aby mě ruce, tělo, hlas poslouchaly, chtěl jsem vládnout ale nedařilo se mi to a tak jsem se nechal vést. Nemohl jsem se s tím smířit, naplňovalo mě to i trápilo.

Cesta vedla kaštanovou alejí, po stranách občas zbytky křížové cesty, zvětralé kusy pomalované omítky se výklencích; končila u polorozpadlé kaple, dál už jen les. Zastavili jsme se, rozpačitě složili rance ze zad, obešli to místo. Nějak jsme nevěděli co, tak jsme se alespoň najedli.

Rozprchli jsme se, zůstala jen nakyslá příchut' násilím vypitého pražského výběru, zelené láhve hmotně žbrblaly, jak vyprazdňovaly svůj obsah do sklenek vypůjčených ze školní jídelny. Drželi jsme je zmužile. Proslýchalo se, že některé pokročilejší dvojice si to šly vedle rozdat. Točila se mi z toho hlava.

Milan Komorous, Josef Zdvihal, Arnošt Kabát, Jindřich Habada .. ta řada jmen lidí, kteří se již nikdy nesejdou, mi často procházela hlavou, byla to moje první báseň, které jsem rozuměl, kterou jsem cítil. Robonsona Jefferse jsem prožil až mnohem později, to Vysoká zvěř složila svoje kosti.

Šli jsme do toho se značným halasem: „Teď všichni kalifornané se za vás pomodlí ..“ ale v duši pusto, zmatek, každým drápkem jsme se zachytávali tvarů známého světa. Dodnes jsem někde v koutku dítětem, moje milá, bezbranným, ztracenným ve světě, i když to všechno vím, nemám kde se zastavit a z nesouměrnosti světa mi bývá nanic.

Srdce mi bušilo v hrudi, prsty se zachytávaly drnů mezi skalisky: s nádechem jsem se rozhlédl. Rozčeřená stružka řeky se třpytila hluboko pod mnou, na pruzích luk vyšlapané stezky. Nohy se chvěly únavou, s trochou nejistoty a strachu jsem se opřel o výčnělek skály. Krajina naproti byla vlídná, mírně zvlněná, skloněná.

„Zdánlivý nesoulad, podivný napětí, ztemnělý večer tak hluboký zdá se ti ..“ V zádech jsem cítil lasturnaté šupiny trhané narůstáním mohutného kmene, snil jsem o dívce s dlouhými černými vlasy, která by se v pololeže opírala o moje kolena, dívali bychom se do soumraku a ze tmy by stále více vystupovaly plameny ohně.

Není to jen sen? Odkudsi z nitra to zahučelo, vyšlehlo. Dvířka se zvedla, sálavý, hmotný žár se i opřel do obličeje. Přiboudlý chlap popadl za tenčí konec smrkovou tyč, prohodil ji oknem a rejdil s ní v peci. Struska šplouchala ven, bidlo praskalo a hublo v tom žáru až se rozpadlo docela.

Chci tě mít sebou už od večírku na rozloučenou, chci psát deník a cítit tvou přítomnost. Ale jednota dní se mi dávno rozpadla. Dny byly rozděleny a zase spojeny, sdrátovány povinnostmi bez ladu a skladu, plynulost jen v tom, že není úniku. Jde vůbec psát deník? Jde vůbec říci, zachytit, vytvořit něco celistvého?

Psát marnotratný deník den po dni? Jak se však postavit ke dnům, které nelitostný budík za tmy poutá k držadlům bizarních autobudů? Jak porozumět dnům, jejichž ranní sny byly nedosněny? Kde hledat počátek niti na navlékání? Nebo psát deník noci, probouzející se v důvěře průzračného nebe ..

Obloustlá nádražka stála v pozoru u kliky závor, ztracená i se svou boudou v polích; Oráčov, Kosobody, Senomaty, Šanov. Večerní vlak se kolébal k okresnímu městu, sbíral holky nabalené na internáty, smutné a veselé holky z vesnic, které obdivovaly jak voníme, čpíme kouřem, naše šátky stažené okolo krku krabičkou od zápalek.

„Musíš dýchat ve stejném rytmu jako jdeš, udrž rytmus kroků ..“ srovnal jsem svoje dlouhé kroky s jejími a rozdýchával jí; cesta se vinula do kopce, vzhůru, k severu. Chtěl jsem se rozběhnout, cítil jsem sílu v nohách, v plicích, cítil jsem břídlici pod botama rozpukanou do plátů, zešikma trčících, vystupujících.

Někdy ve zlatých šedesátých letech dům v dobré naivitě ohodili, ale cement na opuce nedrží, omítka se v celých deskách svezla, odhalila poctivou práci dávných kameníků a zedníků. Na plotech už zase prosvítaly zamalované nápisy, vzpomínali jsme si, už jsme o tom dokázali mluvit, být s tím.

Jak to vlastně přišlo, že jsem začal psát? Jak to vlastně přišlo, že jsem jako malý kluk v dlani cítil bezmyšlenkovitě sebraný opukový kamínek? „Vole“ přečetl jsem si na asfaltu a bylo mi těžko nad sebou a nad tím, jak to, co je uvnitř nemůže ven ke mně.

..

Nediv se tomu, moje milá, hlady někde uvnitř hoří, i v zimě tu kvete podběl a roste tráva, jako v té bájmé zemi uprostřed Sibíře, kde se zastavil čas v sopkami vyhřívaném údolí. Chodil jsem na haldy jako Maruška k Měsíčkům, když ji vyhnali pro jahody: někdy se, při troše dobré vůle, dal oheň rozfoukat i na povrchu.

Opuka, vápenec, břidlice, mezi tím buližník a spilit, čedič, asfaltové silnice. Rozpadly se mi boty - co s nimi! Vyhodit je? Tolik mých stop má jejich tvar .. Může se to zdát malicherné, ale řešil jsem závažný problém. Do staré košile zavážu svůj deník a z jazyků vyřežu mlčenlivé záložky.

Nalézal jsem v sobě hořká, prázdná místa, dychtivá, rezonující pod tmavým nebem s hvězdami. Tys někde spala za zavřenými dveřmi, a já nevěděl, jestli jsi to opravdu ty, potkával jsem mnoho lidí, někteří se na mě usmívali a dívali se mi do očí. Snažil jsem se neuhýbat a podávat ruku pevně; hledal jsem tebevědomí.

Malá párovka se ztěžka plazila po křivolakých kolejkách, za ní řada vozíků s cágly. Modrá barva přecházela do fialové a fialová v hnědočervenou. Ložiska vozíků mručela vahou a tam, kde šupiny okují odpadly odhalila se i svítivá, žhnoucí. Ruka ještě zdřevěnělá od držadla autobudu jakoby se chtěla dotknout, pohladit.

Bezmyšlenkovitě jsem cosi obracel v prstech, pohrával se s tím v koutě kapsy. Třešňová stopka: na chvíli jsem to věděl. Věděl jsem, že nechci nic z toho, co se mi nabízí, cítil jsem někde v hloubce proč. Nejasně jsem chápal, že jsem k něčemu veden, už to nebylo pubertální narážení v neohrabanosti. Ani později se to však neobešlo bez střetů.

Mezi kořeny mohutného buku prýštilo ze země nejméně tucet bujných pramínků. Nebýt sevření toho stromu, zapřeného do svalovitých větví, zem by se tu určitě roztrhla, křehká opuka by se rozvalila a všechny podzemní vody by se vylily. Viděl jsem to jasně před očima, i teď, když si vzpomenu.

Seděl jsem naproti, věděl jsem, že jsi to ty, bližej bez únavy, tělo neodhadnutelné v příliš velké košili. Setkali jsme se, zavadili jsme o sebe - zrakem. Tvůj hlas, vycházející odněkud z hlubiny se chvěl, ta čistota .. Ale tolik hlasů okolo, tolik zbytečných slov mých i tvých, Ztrácím tě? Ztratím tě?

Krajina posedlá tmou a pod botama jistota pevné půdy. Jak velká je naděje, že půjdu správnou cestou? Jak velká je naděje, (i kdyby v té noční průzračnosti vyšly hvězdy) že na rozcestích pod obrázkem nezbloudím, že se neztratím na pasekách a v houštinách, že dojdu na neznámé, vzdálené místo kam mám a chci dojít.

Nepřišla jsi mi na mysl celé týdny, ani jsem nepomyslel na haldy, na břidlici. Hmatal jsem celým tělem jeskyni, ta pružná žena sportovních silonových tepláků tos nemohla být ty, nebyla by sis tak jistá v kočičích pohybech, neproblémovosti doteků. Cílevědomost tvarů mi to nakonec prozradila, ukázala: Ona ti mě chce vzít!!

Vezu se namačkán v plechovém autobudu, skutečnost, sen. Vystoupím s ostatními ale už nenasednu. Projdu v pološeru známou fabrikou, z nepochopitelných trubek uniká syčivá pára jak z průduchů haldy, zem pod nohama se otřásá údery zápusťkové kovárny. Rozepnu zip spacáku a bosýma nohama vyskočím do zarosené trávy abych se vymočil.

„Jdu bojovat za zájmy dělnické třídy ..“ důvěrník úseku si omotal kolem krku metrový pruh krepového papíru a hrdě, středem dílny odkráčel k záchodům. Nikoho to nevzrušovalo, byl to každodenní rituál. Začal možná v době, kdy nám sebrali učebnice hudební výchovy a kdy skončí? „Kamaráde, já to těch pár let do penze doklepu ..“ !!

„Máš kapesník?“ , volala za mnou maminka do chodby, ušklíbl jsem, se ale dlaní zvenku přešel po kapse. „Ahoj, já vím ..“ Za chvíli už jsem stál u prázdných kolejí na opuštěné zastávce, les na jedné straně otevřený do krajiny. Ticho a klid. Dřevěný sloup nádražní lampy pokrytý tisíci rýhami, dírkami, vrypy; marnými pokusy o slovo.

Takhle to přeci nemůže být: chtělo se i vykřiknou, když jsem viděl jak vlhne, vypadalo to, že si rozumějí ale já přeci věděl, že se mýlí, že se propadla do povrchu té nastražené chvíle, že podlehla, podlehla, podlehla ho, oddělila ji ode mne prázdnota bezútěšnosti. Někde uvnitř mě to rozeznávalo drásavými tvary.

Jsem jako vystydlý ingot pohozený vedle trati, jen stárnu a moje krystaly se usazují ve vzpomínce na žár. Právě s tebou jsem pozoroval barevné obláčky holých keřů, které s jarem nalévají svoje tenké větévky do tisíců odstínů hnědočervené a fialové? Byla jsi to vždycky ty? „Hrneču vař, na kaši čekají, za oknem úzko, já stojím až na kraji ..“

Šli jsme z kopce k nádraží, držela ses mě za ruku a z druhé strany jak SEPTENTRIO mě za ruku držela dívka s dlouhými černými vlasy. Nemohl jsem dýchat a ty ses smála a ta černoooká dívka se smála, dívaly jste se mi do očí a já jsem chtěl nebýt.

..

Dospával jsem únavu na prknech vyvezených ze sušárny, dýchajících horkým terpentýnovým pachem, tou vůní borovic ztěžklých pryskyřicí, tiskl jsem se na drsná, chlupatá prkna zády. Smůla spojovala zpřetrhané pletivo snů a skutečností. Tiskl jsem se zády k těm drsným chlupatým prknům. To do nich jsou otisknuta slova mého deníku.

Kdybych se octl na kterémkoli místě této krajiny, za pár okamžiků bych věděl, kde přibližně jsem. Jako poznám každý tvar tvého ramene, jako znám tvé boky i tvé prsty na nohou, tvůj smutný úsměv, hlas. Oblá údolí stáčejí se k jihu, nesmlouvavost severních strží, hebkost opuky, vzrušení vápenců se svým temným „uvnitř“.

V údolí jsme nechali vesnici se štěkajícími psy, zelenými ploty zahrádek, asfaltovou cestou zatáčející kolem hospody. Šli jsme po poli podél starého úvozu zarostlého keři, šípky, trnkami a hloží. Krajina se před námi otevírala, předjarní vítr nadouval bundy; krčili jsme hlavy do límců a šátků omotaných okolo krku.

Proč jsem vlastně začal obracet dávno vychladlá slova? Proč jsem začal převracet ohrožené kameny, zarostlé v křovinách, skryté v listí buků? Kdo jsem? Kam jsem došel, moje milá, koho se ptát? Zkoumám motivy křížů na opuštěných hřbitovech za opukovými zdmi .. jak vysoká zvěř.

Jsem i nejsem v té krajině, mé vratké místo mi dává nahlédnout do toho, co přítomnost nemohla obsáhnout. Vidím že jistota byla slepectvím a tápání jasnozřením - v tom, co bylo napsáno i v tom, co zůstalo nenapsáno. Jen záhadné šrouby dál trčí z kovových židlí a někde v hloubce rezonuje cosi temného, temného v opaku k průzračnosti nebe.

Chtěl jsem odpočívat na tvém klíně a nosit tě v náruči a netušil jsem, že je to tak snadné. Chtěl jsem tě mít a netušil jsem, že to nejde. Usměješ se nad žehlením kapesníků a podáváš mi jeden, abych si mohl osušit slzy. Je teplý, voní žehličkou a tvou vlhkou dlaní. Jsem jako kmen, sevřený kůrou s tisícem zraňujících vrypů.

Pročítám stránky starého sešitu v prořídlem zeleném plátně, začátky a konce odstavců a jako záložky dva naivní proužky kůže. Je tady vše: ocelově modré okuje, ty jiskry od kol brzdících vlaků, krušovická opuka, halda se svým skrytým žárem rozpadu, vodou zatopené vápencové lomy .. Jen o tobě, moje milá, ani slovo

Deník přímé řeči

© Sh 1989

Měl bych začít oslovením a váhám, vymyslím motto. Jsi stejný jako včera nebo stárneš se mnou? Obracím se k tobě, myslím na tebe, čtenáře, kritika, věta holá, holý život, holý přísudek prisouzen a já obcházím to nevyjádřené jako horkou kaši:

„Hrnečku, vař!“ ; na počátku bylo slovo, oslovení.

Jsi hladový, kterého jsem nenakrmil, jsi opuštěný, kterého jsem se neujal, jsi nemocný, strádající zimou, žízni, slovem. Selhal jsem a znovu selhávám jak škrtám a přepisuji, váhám, jsi čtenářem mých slov, tebe se snažím přesvědčit, tebe se snažím přehlušit. Tebe chci vtáhnout svých chtěním.

„Nemuset volit kroky. Vězt se. Plout s řekou, mluvit jen to, co jiní. Spát, mít jen včera, hrát s rytmem slov ..“ Vždyť je to k neunesení vědět a nevědět, jsem slabý, můj čtenáři, jaké slovo upřednostnit? Jak souznít, k čemu mám svou sílu? Co čekáš na konci tohoto odstavce?

Trubice, trubice; výsměšně, s odporem jsem vnímal rachot v leštěném obložení stěn. Tohle je národ, ke kterému patřím? Sám jsem vlažný, vyplivne mě to na kulatém náměstí, vyvrhne, vyzvrátí. Ani křečovitě jsem se nedokázal usmívat, nepotkal jsem tě, nespatriil. Mlčel jsem.

Odpusť mi. Nakládám kámen na vozík, velký, čedičový kámen, balvan. Paty se mi propadají do hlíny a ten čedičový kámen už se nedotýká země, už se dotýká jen mě; svážím kameny na svou zeď, stavím nasycenou marnotratnou zeď. Shodím kámen z vozíku, zem se mi zachvěje pod nohama. Odpusť mi.

Ráno jsem vstal pozdě, zbytečně jsem se vyvaloval, můj čtenáři, jedl jsem víc, než jsem měl, v chvatu, hltal jsem a nekousal, trhal jsem si ve výtahu spočítané vlasy, spočítané vlasy hrubým hřebenem, byl jsem hluchý a slepý. Zanedbal jsem. Nedá se to vrátit. Byl jsem to přeci já, já to musím vyslovit.

Přece není jedno, co napíšu. Není jedno, jakým začnu slovem. Přece. Nebyl to pěkný začátek: přece, kámen chtěl k řece .. ale zbav se slova, které ti krouží myslí. Není jedno, co zamlčím, není jedno, co nevyslovím, promarním. Kámen chtěl k řece - která ze slov neodplynou?

Hovězí hra: vyber si, vezmi z karet v mozolnatých dlaních ..
Raděj bych tahal kameny, než pokoušet své příští. A přesto váhám, sahám do vějíře, dychtivě otáčím list, natahuji si budíka a pospíchám na vlak, zamíchám ten ksindl v ruce a s úsměvem nabízím bližním. Žízním. Brzy padnu, můj čtenáři.

Chtěl jsem být sám sebou, chci být sebou s tebou ..

„Zajímá tě proč píšu? Jsem zvědav, chci si přečíst sám. A už mně nech.

Dejte mi všichni pokoj ..“

Tak začínal jeden z mých prvních deníků, i ty jsi to četl, a teď podruhé, a já sám nevím, čeho se ode mne ještě dočkáš.

Strach. Jak malá písňová forma. A psát je být ten blázen s volkmenem na uších, který si zpívá, aniž by tušil, komický, jalový, prázdný hlas, kterému chybí všechno ostatní. Můj hlas. Chybí mi všechno ostatní, můj čtenáři, cožpak je v tom, co broukám to, co mi zní v uších?

Pokládám kameny. Dotákaají se, leží jeden na druhém. Někdy k sobě padnou a já vím, žeš četl dřív, než slovo zaznělo. Jindy obracím, hledám, to není příměr, ta zdeň, to není obraz. Mám kámen v dlaních, cítím ho v patách. Vzduroji své chyby, co mi zbývá, držím kámen oddělený od země.

Dám si panáka, abych snáze vedl tužku. Nažraná zeď. Taras, z jedné strany zarovnaná hlinou. Ani teď poctivý, šidím ji, skládám kameny pro oko a uvnitř, nemyslím na tebe, uvnitř беру zavděk kdejakým kouskem cihly, a za tenhle národ že prosím, blouznivé kameny že zdvihám ze země?

Nažraná zeď. Taras. Nemám v sobě lásku. Nevím. Kde potom jsi, můj čtenáři a co mě vede k psaní?

je třeba sedět nad papírem s hlavou v dlaních. Je třeba přímé řeči do které se nechce. Jít proti rytmu, který přináší plochá, omletá, nepatřičná slova.

Sám černý vzdor, tyhle kameny, podivné tvary rozehřáté sluncem. Beru je do dlaní, otáčím, pokládám. Snažím se uvidět. Ještě že zeď má jenom jednu stranu. Ano ano, ne ne. Má slova: musím je sestavit, stoupnout si stranou, až zůstane jen těch pět chladných řádek. Až zůstane - ano a ne.

Chtěl bych, můj čtenáři, zbrkle hnát všechna slova k témuž, už teď znát deník od kolébky k hrobu. Teď, tady. Klopýtám, zadržávám, probouzím se - tak důvěrně známé .. Po kouskách stavím zeď, lepím ji jak vlaštovka hnízdo, hledám kam padnou, tak důvěrně známé.

Dávno jsem začal, zám pocit bezpečí. Jdu po trávníku až tam, kde končí.
Zastavím se na okraji. Kouř stoupá z domů: přitakání. Hlavou mi bleskne
věta: podmět a přísudek, přání. Usměji se sám sobě a marnotratně ji
zapomínám, umyji si ruce od hlíny a děkuji a prosím v tom podvečeru.

Svážím kameny na svou zeď, snažím se spát ve vlcích, abych tam už byl.
U konce. Můj čtenáři! Přemýšlím o zítřku, co bude? Čeho se dočkáme, co
budeme číst? Nevím. Tam, kde byl svah stavím zeď, shora navážím hlínu a
pod zdí, plod lidské práce, pod zdí zasadím víno.

podzim, zima 2004

Obsah:

Předmluva

Prázdninový deník

Deník průzračného nebe

Deník přímé řeči